

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

בין כפיה לבחירה (המשך)

עיון בפרשת השבוע על פי חמור"ל

תפארת ישראל א'

הנבראים אשר ברא ה' יתברך בעולמו כלם הם פועלים בעולם אשר נבראו בו וכל אחד לפי מעלתו וחשיבותו גודל פעולתו. הנה השמים וכל צבא השמים כולם פועלים מסבבים הרקיע ופועלים בתחתונים כמו שבראם השם יתברך וסדר אותם. וכן התחתונים כולם פועלים. הארץ היא שפועלת ומוציאה צמחה וכל אשר הוא יוצא מן הארץ היא פועלת. וכן המים פועלים מרוים ומצמיחים האדמה, והרוח גם כן מגדל הכל כמו שהוא ידוע, וכן האש כמו החמה מחמם ומגדל הכל, וכן כל בעלי חיים וכל המינים שבעולם לא לתהו בראם רק נאמר עליהם (בראשית א') פרו ורבו ומלאו את הארץ עד שאין אחד בטל והכל פועלים בעולם אשר נבראו בו. וכל פעולה היא מתיחסת אל הפועל כי החימונות אשר הוא פעולת האש מתיחס אליו, וכן הקרירות מתיחס אל המים אשר פועלים הקרירות, וכן בכל הדברים מתיחסת הפעולה אל הפועל. ומעתה האדם אשר נברל מכל שאר בעלי חיים מצד הנפש שאין נפשו בהמית רק נפשו נפש שכלית לא כמו שאר בעלי חיים הטבעיים שאין נפשם רק טבעית מחויב שיהי' לו פעולות מתיחס' אל נפשו השכלית האלהית ויהיו לו פעולות שכליות אלהיות, שכבר אמרנו כי כל פעולה צריך שתהיה מתיחסת אל הפועל. ומפני שתמצא האדם משתתף עם שאר בעלי חיים הטבעיים בהרבה פעולות, ודבר זה בודאי מצד הנפש החיוני אשר באדם אשר בו משתתף עם שאר בעלי חיים הטבעיים, אבל אי אפשר שלא יהיו לו פעולות גם כן מתיחסים אל נפשו השכלית האלהית כי לא יגרע כחו. כי מה שהאדם הוא בנאי ונגר ועושה מלאכת האפיה והבישול וכיוצא בזה מתיקון הבגדים שודאי אף כי דברים אלו צריכים לו נפש השכלית, מי הוא ערב לי שהדבר הזה הוא מצד שלימות שבו, והרי ראוי ומחוייב שיהיו לו פעולות אלהיות שיפעול בעולם אשר בראו כפי מעלת נפשו האלהית, ואולי כל הדברים האלה אשר זכרנו הם מצד חסרון שבאדם:

ובסוף קדושי' (פ"ב ע"ב) תניא רבי שמעון בר' אלעזר אומר מימי לא ראיתי צבי קיץ וארי סבל ושועל חנוני והם מתפרנסים שלא בצער והם לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוניי ומה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער ואני שנבראתי לשמש את קוניי על אחת כמה וכמה אלא שהריעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי שנא' עונותיכם הטו אלה וגו' עד כאן. הרי שבארו כי הפעולות והמלאכות שעושה האדם לצורך פרנסה אינם מצד מעלת האדם אבל הם לו מצד פחיתות וחסרון, וכשנברא האדם לא נבראת עמו המלאכה ותקון בגדים ובנין הבתים רק בגן עדן היה בלא דברים אלו, ואם כן אין אלו הפעולות לאדם מצד השלמות שלא נמצא בבעלי חיים אלו הפעולות והם מתפרנסים בלא דברים אלו. אם כן פעולות אלו הם לאדם מצד חסרון שחטא וקפח פרנסתו ולולא זה לא היה צריך לדברים אלו. וזכר ג' דברים כי באדם ג' דברים, הגוף והנפש והשכל ובכל שלשתן משמש האדם בהם לצורך חיותו. ואמר כי אין שלמות האדם במה שהוא משמש לצורך פרנסתו הן בגופו הן בנפשו הן בשכלו. וזה כי הארי יש לו גוף חזק כאשר נודע מענין הארי והרי אין משמש בכח גופו שיש לו לצורך פרנסתו, לכך אין לחשוב מה שעושה האדם בגופו הוא שלמות לו שהרי בבעלי חיים לא נמצא דבר זה שיהיה צריך אליו. וכנגד הכח הנפשי שהתנועה היא מן הנפש על זה אמר שהצבי שיש בו מהירות התנועה מאד הרי יש לו כח זה ביותר, והרי אינו משמש בכח זה לצורך פרנסתו ולפיכך אמר ולא ראיתי צבי קיץ דהיינו שיהיה מתקן מזונותיו בקיץ וצריך לזה כח התנועה להכניס את פירות הקיץ לביתו. וכנגד השכל אמר לא ראיתי שועל חנוני, כי השועל הזה יש בו חכמה מכל חיות השדה ואין משמש בכח זה לצורך פרנסתו, להיות חנוני בעל משא ומתן. וכיון שלא נמצא בבעלי חיים שישתמשו בכחות אלו לצורך פרנסתו, אם כן מה שהאדם פועל בכח גופו וזיעת אפו ונושא משא גדול לצורך פרנסתו, אין זה מצד שלמות האדם שהרי אין צריך דבר זה לבעלי חיים שהוא יותר פחות מן האדם. ודבר זה התחייב לו מצד חטאו שאין לאדם מנוח בגופו ביום ובלילה

רץ אחר פרנסתו כצבי ומשמש לזה כח נפשי שלו ואין זה מצד השלמות שהרי לא נמצא זה בבעלי חיים שהם למוטה הימנו. וכן אין שלמות השכל של אדם לשמש בו אל פרנסתו כיון שלא נמצא שצריך דבר זה הבעל חי שהוא פחות מן האדם. ואם כן מה שהאדם משוכח מכל שאר בעלי חיים וראוי שיהיו לו פעולות מיוחדות, אין הפעולות המיוחדות ההם הפעולות שהם המלאכות והבנינים, כי דבר זה אינו לא לשלמות רק לחסרון ולפחיתות בשביל שחטא ונעשה בעל חסרון ולכך צריך לכל הדברים האלו. וכבר בארנו כי אי אפשר שלא יהיו לאדם פעולות אשר הם מתיחסים אל נפשו אשר יש לו נפש אלהית, ואם כן נשארה השאלה איזה הם הפעולות המיוחדות לו המתיחסות אל מעלתו במה שיש לו נפש שכלית, לא ישאר לומר רק כי הפעולות המתיחסות אל מעלת נפשו הם הפעולות האלהיות והם מצות התורה, והם הם מיוחדים אל האדם לפי מעלת נפשו האלהית ודבר זה בודאי הם פעולות המיוחדות אליו וראויים לו:

... אמנם כל המין מבני אדם אי אפשר שיהיו שוים כלם במעלת נפשם, ועם שכל מין בני אדם שוים בתאר פניהם ובעניניהם, אינם שוים במה שיש חלק מהם יותר אלהי מזולתם, כמו שידוע כי הנבואה ורוח הקודש והשכינה היו מיוחדים בו העם אשר בחר בו השם יתברך משאר העמים עכו"ם, ואין ספק כי הנבואה הכנה בנפש האדם ותמצא הכנה הזאת מיוחדים בה העם אשר בחר ה' יתברך, ומזה תראה כי העם הזה היה יותר נפשם אלהית מצד ההכנה הזאת. ... ולכך היא לאומה הישראלית, אשר בחר ה' יתברך לחלקו והם הם נתיחדו בפעולות האלהיות שהם מצות התורה לפי מדריגת נפשם האלהית במה שהיו מוכנים לנבואה ורוח הקודש ולהיות השכינה ביניהם, ועכו"ם לפי מעלתם נתן להם ז' מצות שהם שבע מצות בני נח: